

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

BS/50/2008

NASTROJE SPOŁECZNE W MARCU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

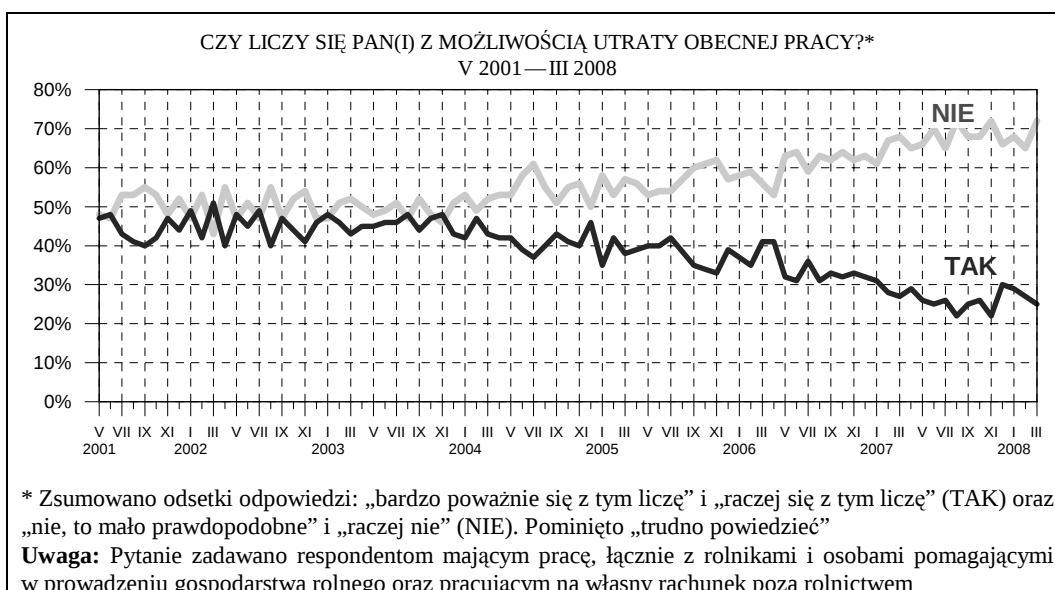
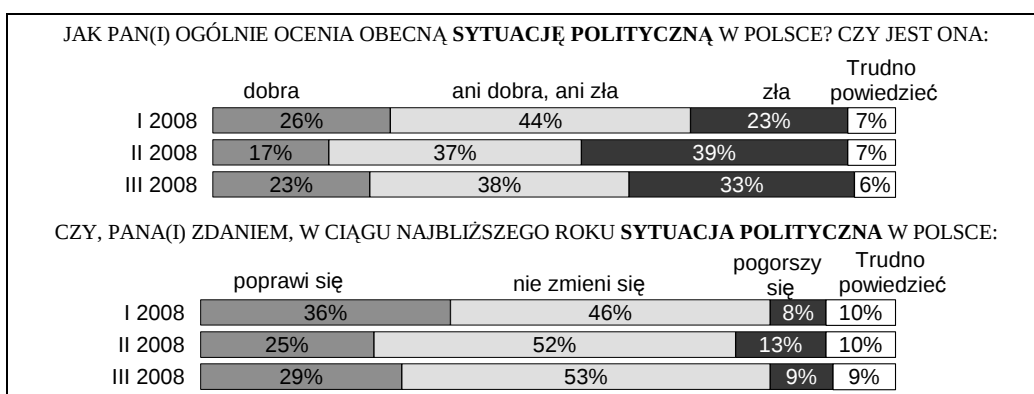
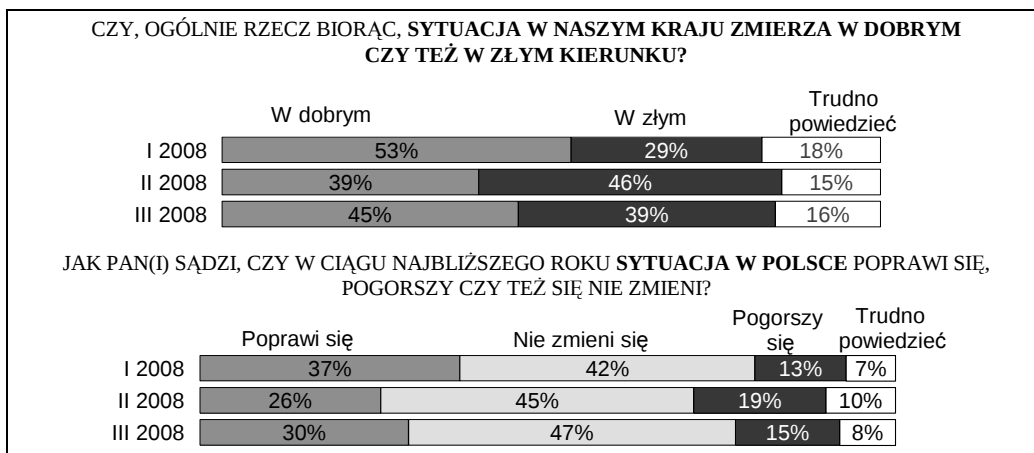
WARSZAWA, MARZEC 2008

PRZEDRUK I ROZPOWSZECZNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
12 października 2007 roku

- ❖ Po odnotowanym w lutym pogorszeniu nastrojów społecznych marzec przyniósł poprawę ocen i przewidywań dotyczących ogólnej sytuacji w kraju, sytuacji politycznej, a także poziomu życia rodzin. Wzrosło też poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia.

Ostatnie wybory parlamentarne przyniosły wyraźną poprawę nastrojów społecznych. Stan ten utrzymywał się przez trzy miesiące. Wydarzenia mające miejsce w styczniu (m.in. przedłużający się strajk celników na wschodniej granicy państwa, protesty nauczycieli, kryzys giełdowy, wzrost inflacji, konflikty między prezydentem a rządem) spowodowały w lutym znaczne pogorszenie nastrojów¹. Kolejny miesiąc okazał się jednak spokojniejszy i – jak wskazują wyniki marcowego sondażu² – nastroje społeczne ponownie się poprawiły.

OCENY

W marcu notujemy poprawę opinii o **rozwoju sytuacji w kraju**, które w ubiegłym miesiącu były wyjątkowo krytyczne (oceny negatywne przeważały nad pozytywnymi). Od poprzedniego sondażu przybyło (o 6 punktów) osób, które sądzą, że sprawy w Polsce zmierzają w dobrym kierunku, ubyło zaś (o 7 punktów) będących przeciwnego zdania. Opinie pozytywne (45%) są ponownie częstsze niż negatywne (39%).

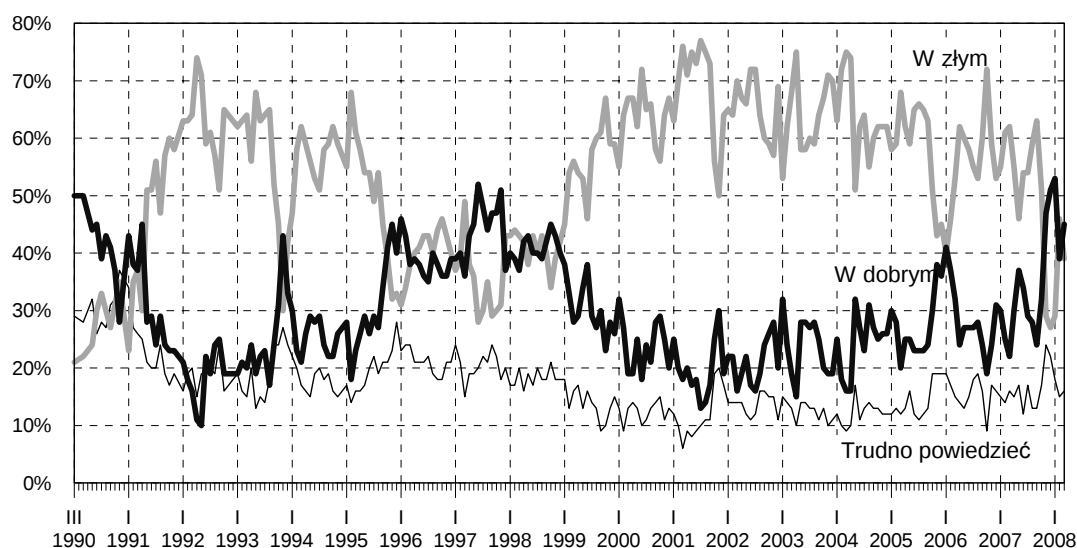
Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	2007										2008		
	w procentach												
W dobrym	22	30	37	34	29	28	24	32	47	51	53	39	45
W złym	62	55	46	54	54	59	63	51	29	27	29	46	39
Trudno powiedzieć	16	15	17	12	17	13	13	17	24	22	18	15	16

¹ Zob. komunikat CBOS „Pogorszenie nastrojów społecznych”, luty 2008 (oprac. J. Szczepańska).

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (214) zrealizowano w dniach 7–10 marca 2008 roku na liczącej 1205 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. CZY, OGÓLNIE RZECZ BIORĄC, SYTUACJA W NASZYM KRAJU ZMIERZA W DOBRYM CZY TEŻ W ZŁYM KIERUNKU?

Oceny ogólnej sytuacji w kraju są wyraźnie zróżnicowane, zależą przede wszystkim od położenia społeczno-ekonomicznego badanych. Im wyższe ich wykształcenie, dochody na osobę w rodzinie, lepsze warunki materialne gospodarstwa domowego i młodszy wiek, tym częstsze na ogół opinie, że sprawy w Polsce zmierzają w dobrym kierunku. Pozytywnej ocenie sprzyja też wysoka pozycja zawodowa oraz (niejako wtórnie) zamieszkiwanie w największych miastach. Natomiast negatywne opinie o rozwoju sytuacji w kraju są szczególnie częste wśród ankietowanych znajdujących się w trudnym położeniu życiowym – najgorzej sytuowanych, żyjących w złych warunkach materialnych, wśród rencistów, bezrobotnych, a spośród mających zatrudnienie – w grupie rolników. Ponadto bardziej krytyczne w tej kwestii są kobiety niż mężczyźni (zob. tabele aneksowe).

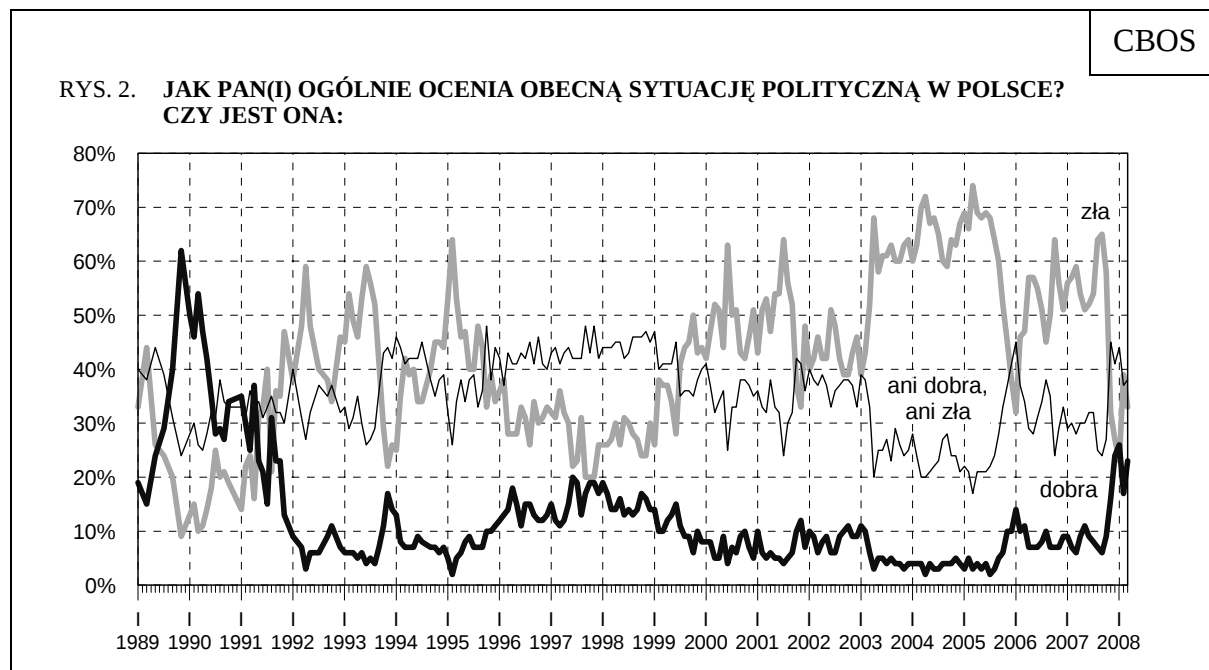
W objętych analizą potencjalnych elektoratach wyróżniają się zwolennicy PO, którzy w zdecydowanej większości dobrze oceniają rozwój sytuacji w Polsce. Niewielką przewagę opinii pozytywnych odnotowujemy też wśród wyborców PSL i LiD. Natomiast wśród sympatyków PiS największą grupę stanowią osoby krytycznie oceniające to, co się dzieje w kraju.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty*	Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?		
	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	71	17	11
PSL**	42	36	22
Lewica i Demokracj**	43	36	21
PiS	35	47	18
Niezdecydowani, na kogo głosować	27	50	23
Niezdecydowani, czy głosować	40	46	14
Niezamierzający głosować	28	54	18

* Wyodrębnione na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych. Pominęto elektoraty nielicznie reprezentowane w badanej próbie. ** Nieliczne są także elektoraty PSL (N=26) i LiD (N=39)

W porównaniu z poprzednim pomiarem poprawiły się opinie o **sytuacji politycznej**. Wzrósł odsetek badanych pozytywnie oceniających to, co się dzieje w polityce, a zmalał nastawionych krytycznie (po 6 punktów). Nadal jednak opinie negatywne (33%) znacznie przeważają nad pozytywnymi (23%). Prawie dwie piąte ankietowanych (38%) uważa, że obecnie sytuacja polityczna jest przeciętna.

Pominęto „trudno powiedzieć”

Tabela 3

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	2007										2008		
	w procentach												
- dobra	6	9	11	9	8	7	6	9	16	24	26	17	23
- ani dobra, ani zła	28	30	30	32	32	25	24	27	45	41	44	37	38
- zła	59	54	51	52	54	64	65	58	32	27	23	39	33
Trudno powiedzieć	7	7	8	7	6	4	5	6	7	8	7	7	6

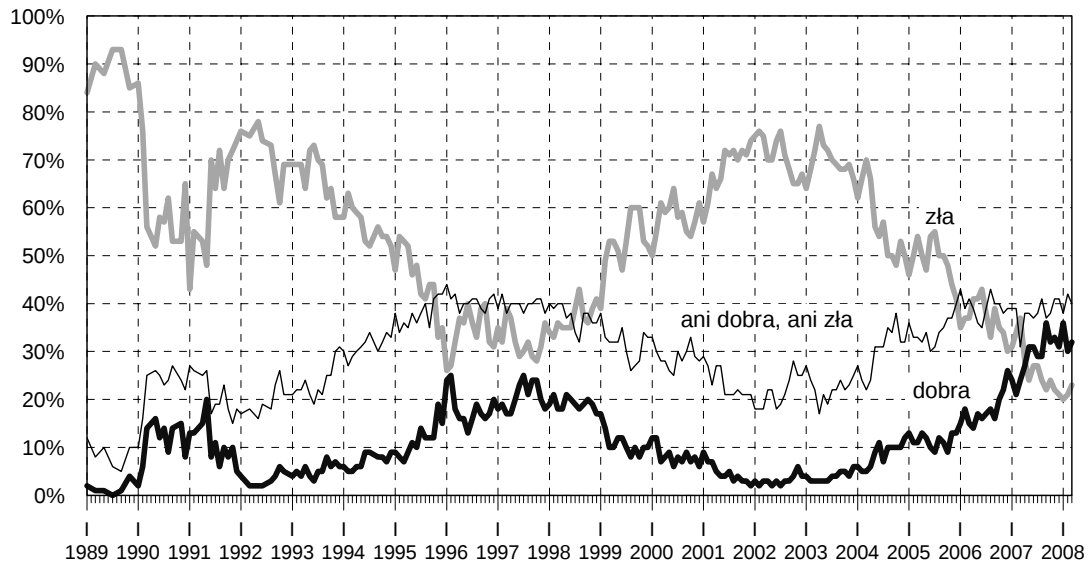
Na oceny sytuacji politycznej wpływa przede wszystkim położenie ekonomiczne badanych – im wyższe mają dochody na osobę w rodzinie i żyją w lepszych warunkach materialnych, tym częściej pozytywnie oceniają to, co się dzieje w polityce. Dobrym ocenom sprzyja też wyższe wykształcenie, wysoka pozycja zawodowa respondentów oraz (wtórnie) zamieszkiwanie w największych miastach. Natomiast najmniej pozytywnych opinii wyrażają badani niemający wykrystalizowanych poglądów politycznych, najbardziej zaangażowani w praktyki religijne, mieszkańcy wsi, respondenci najstarsi, z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym, robotnicy niewykwalifikowani, ludzie najgorzej sytuowani, żyjących w złych warunkach materialnych. Trzy ostatnie grupy najczęściej też uważają, że sytuacja polityczna w kraju jest zła (zob. tabele aneksowe).

Stabilne pozostały oceny **sytuacji gospodarczej** w kraju. Co trzeci badany (32%) uznaje kondycję gospodarki za dobrą, prawie jedna czwarta (23%) jest przeciwnego zdania, a dwie piąte (40%) określa ją jako przeciętną. W tej dziedzinie oceny pozytywne są znacznie częstsze niż negatywne.

Tabela 4

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	2007										2008		
	w procentach												
- dobra	24	27	31	31	29	29	36	32	33	31	36	30	32
- ani dobra, ani zła	31	38	38	37	38	41	37	38	41	41	38	42	40
- zła	37	28	24	27	27	24	22	24	22	21	20	21	23
Trudno powiedzieć	8	7	7	5	6	5	5	6	4	7	6	7	5

RYS. 3. JAK PAN(I) OGÓLNI OCENIA OBECNĄ SYTUACJĘ GOSPODARCZĄ W POLSCE?
CZY JEST ONA:

Pominięto „trudno powiedzieć”

Opinie o stanie gospodarki zależą przede wszystkim od położenia społeczno-ekonomicznego ankietowanych. Im wyższa pozycja ekonomiczna (wyższe dochody i lepsze warunki materialne gospodarstwa domowego) oraz społeczna (wyższe wykształcenie i pozycja zawodowa), tym na ogół częstsze pozytywne oceny sytuacji gospodarczej. Do grup najlepiej oceniających należą także mieszkańcy największych miast oraz uczniowie i studenci. Dobrze opinie częściej też wyrażają mężczyźni niż kobiety. Natomiast krytycznie o stanie gospodarki wypowiadają się przede wszystkim badani żyjący w złych warunkach materialnych, najgorzej sytuowani, a spośród grup zawodowych – rolnicy i robotnicy niewykwalifikowani.

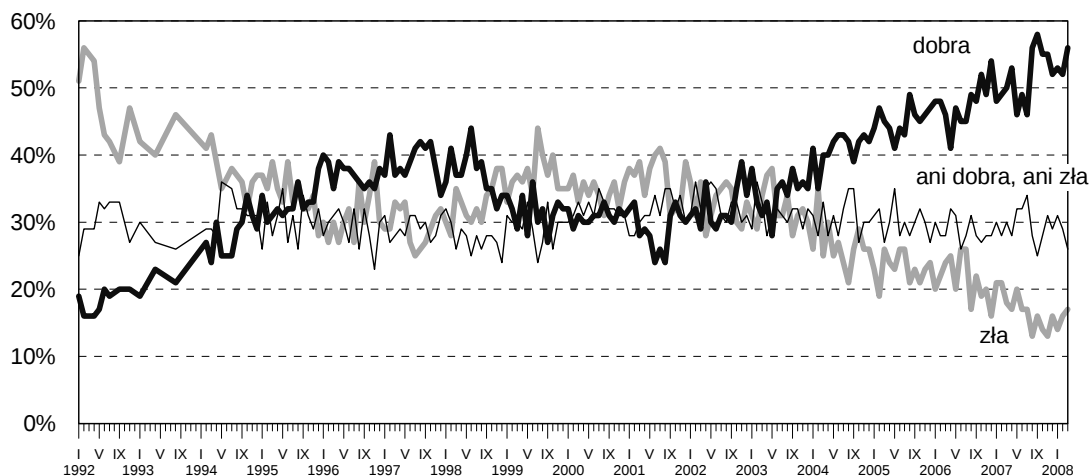
Na niemal niezmiennym poziomie pozostają opinie pracowników o **sytuacji w ich zakładach pracy**. Największa grupa zatrudnionych (56%, wzrost o 4 punkty) dobrze ocenia kondycję swojego miejsca pracy, jedna czwarta (26%) uznaje ją za przeciętną, a jedna szóstą (17%) – za złą.

Tabela 5

Tablica 3

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	2007										2008		
	w procentach												
Respondenci aktywni zawodowo (ogółem)													
N=	424	409	430	405	479	412	396	715	436	414	425	531	569
- dobra	50	53	46	49	46	56	58	55	55	52	53	52	56
- ani dobra, ani zła	30	28	32	32	34	28	25	28	31	29	31	29	26
- zła	18	17	20	17	17	13	16	14	13	16	14	16	17
Trudno powiedzieć	2	2	2	2	3	3	1	2	1	3	2	3	1
Pracownicy instytucji państwowych i publicznych													
- dobra	58	52	47	46	50	51	58	63	55	50	48	55	53
- ani dobra, ani zła	31	28	32	34	30	31	22	23	27	30	33	27	26
- zła	11	16	19	20	17	15	19	12	17	18	18	18	20
Trudno powiedzieć	1	3	2	0	3	4	1	2	0	2	1	0	1
Pracujący w spółkach o własności prywatnej i państwowej													
- dobra	49	66	54	61	55	70	61	63	66	55	66	50	60
- ani dobra, ani zła	29	23	30	26	30	18	22	24	28	27	22	33	24
- zła	21	10	17	11	13	9	16	11	4	16	9	14	15
Trudno powiedzieć	1	0	0	2	3	4	1	2	2	2	3	4	1
Pracujący w sektorze prywatnym poza rolnictwem													
- dobra	59	58	57	53	51	64	66	57	61	58	59	60	63
- ani dobra, ani zła	26	25	25	32	36	25	24	28	32	29	31	27	25
- zła	11	13	15	12	12	8	10	13	6	11	8	10	12
Trudno powiedzieć	3	3	3	3	2	3	0	2	1	2	2	3	1
Pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych													
- dobra	11	21	13	26	11	16	18	13	19	10	28	16	28
- ani dobra, ani zła	46	42	43	38	41	44	43	48	39	36	34	40	34
- zła	43	35	44	36	43	41	36	36	40	43	36	42	39
Trudno powiedzieć	0	1	0	0	4	0	3	4	2	11	2	2	0

RYS. 4. JAK PAN(I) OGÓLNIIE OCENIA OBECNĄ SYTUACJĘ W PANA(I) ZAKŁADZIE PRACY?
CZY JEST ONA:

Pominięto „trudno powiedzieć”

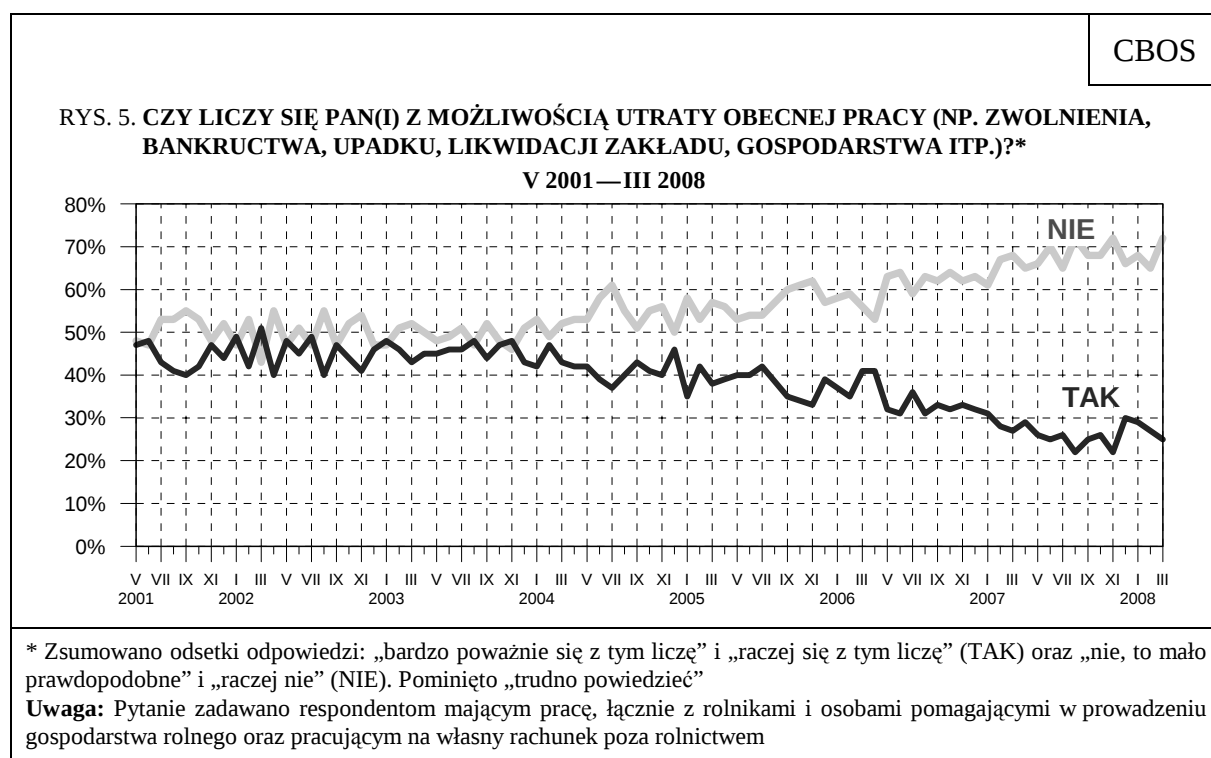
Opinie w tej sprawie są zróżnicowane społecznie. Zależą przede wszystkim od sytuacji bytowej pracowników i ich rodzin, a także od poziomu ich wykształcenia. Im wyższe dochody przypadające na osobę w rodzinie oraz lepsze warunki materialne gospodarstw domowych, a także im wyższe wykształcenie osób zatrudnionych, tym częstsze pozytywne oceny kondycji ich zakładów pracy. Dobre oceny wystawiają też mieszkańcy największych miast oraz badani mający wysoką pozycję zawodową. Natomiast niezmiennie najbardziej krytycznie o sytuacji swoich miejsc pracy (gospodarstw) wypowiadają się rolnicy. Do najbardziej negatywnie oceniających zaliczają się także pracownicy żyjący w złych warunkach materialnych, mający tylko podstawowe wykształcenie.

Od ubiegłego miesiąca zwiększyło się **poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia**. Wzrósł odsetek pracowników, którzy nie obawiają się utraty pracy (o 7 punktów, do 72%) – stanowią oni zdecydowaną większość. Natomiast lęk przed bezrobociem odczuwa co czwarty pracujący (25%).

Tabela 6

Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (np. zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?	Wskazania osób aktywnych zawodowo* według terminów badań																	
	VII '07 (N=475)		VIII '07 (N=410)		IX '07 (N=396)		X '07 (N=713)		XI '07 (N=429)		XII '07 (N=414)		I '08 (N=424)		II '08 (N=538)		III '08 (N=569)	
	w procentach																	
Bardzo poważnie się z tym liczę	5	26	5	22	6	25	6	26	3	22	7	30	5	29	7	27	5	25
Raczej tak	21		17		19		20		19		23		24		20		20	
Raczej nie	34	65	36	72	31	68	31	68	34	72	33	66	36	68	32	65	36	72
Nie, to mało prawdopodobne	31		36		37		37		38		33		32		33		36	
Trudno powiedzieć	9	9	6	6	7	7	6	6	6	6	4	4	3	3	8	8	3	3

* Dotyczy osób zatrudnionych, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze godzin

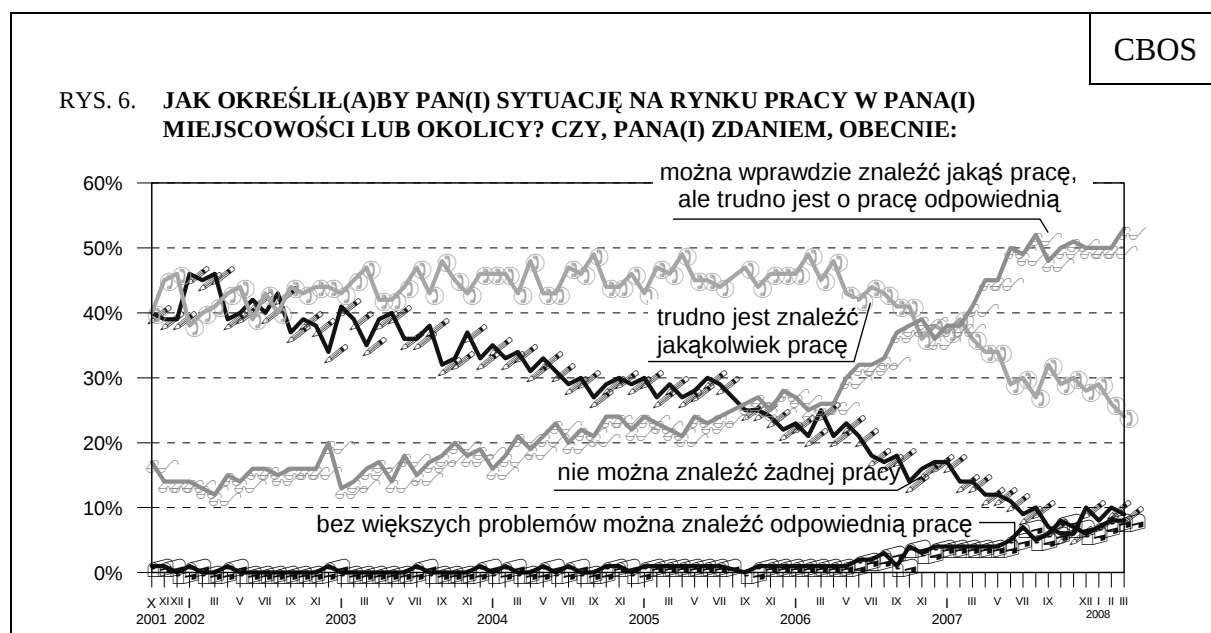
We wszystkich grupach społeczno-demograficznych pracowników przeważają osoby nieobawiające się utraty pracy. Poczuciu bezpieczeństwa zatrudnienia sprzyja dobra sytuacja materialna gospodarstw domowych, jednak najbardziej spokojni o swoją pracę są rolnicy. Najwięcej obaw mają natomiast żyjący w złych warunkach materialnych, robotnicy, badani z wykształceniem zasadniczym zawodowym, a także najmniej doświadczeni, najmłodszy pracownicy (w wieku od 18 do 24 lat). Znaczne zagrożenie bezrobociem odczuwają też zatrudnieni w sektorze prywatnym poza rolnictwem oraz deklarujący lewicowe poglądy polityczne.

Oceny **sytuacji panującej na lokalnych rynkach pracy** pozostały w ostatnim miesiącu na niemal niezmienionym poziomie. Wprawdzie nieliczni respondenci (8%)

twierdzą, że w ich miejscu zamieszkania lub okolicy bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę, lecz ponad połowa (53%, wzrost o 3 punkty) uważa, że jakieś zatrudnienie jest osiągalne. Natomiast co czwarty ankietowany (24%) twierdzi, że na lokalnym rynku trudno jest o jakąkolwiek pracę, a co jedenasty (9%) wyraża przekonanie, że nie ma tam żadnego zatrudnienia. W sumie opinie pozytywne (61%) znacznie przeważają nad negatywnymi (33%).

Tabela 7

Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:	Wskazania respondentów według terminów badań							
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	2007					2008		
	w procentach							
	- bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	5	6	8	7	6	7	8
- można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	52	48	50	51	50	50	50	53
- trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	27	32	29	30	28	29	26	24
- nie można znaleźć żadnej pracy	10	7	6	6	10	8	10	9
Trudno powiedzieć	6	7	7	6	6	6	6	6

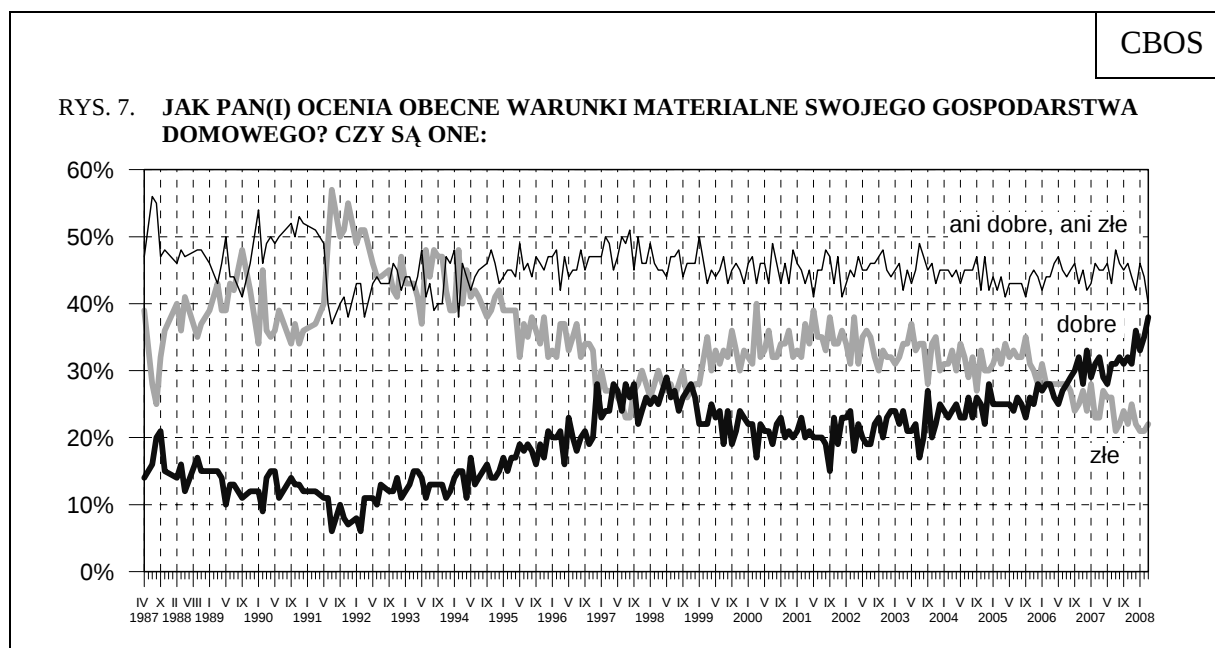

Pominięto „trudno powiedzieć”

Na trudności ze znalezieniem jakiegokolwiek pracy lub na jej całkowity brak w miejscu zamieszkania i okolicy badani wskazują na ogół tym częściej, im niższe jest ich wykształcenie, pozycja zawodowa i dochody oraz gorsze warunki materialne gospodarstw domowych. Nieco gorzej sytuację na rynku pracy oceniają też kobiety niż mężczyźni. Decydujące znaczenie ma ponadto charakter miejsca zamieszkania ankietowanych – im

Tabela 8

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	2007										2008		
	w procentach												
- dobre	32	29	28	31	31	32	31	32	31	36	33	35	38
- ani dobre, ani złe	45	45	46	43	48	46	45	46	44	42	46	44	40
- złe	23	27	26	26	21	22	24	22	25	22	21	21	22

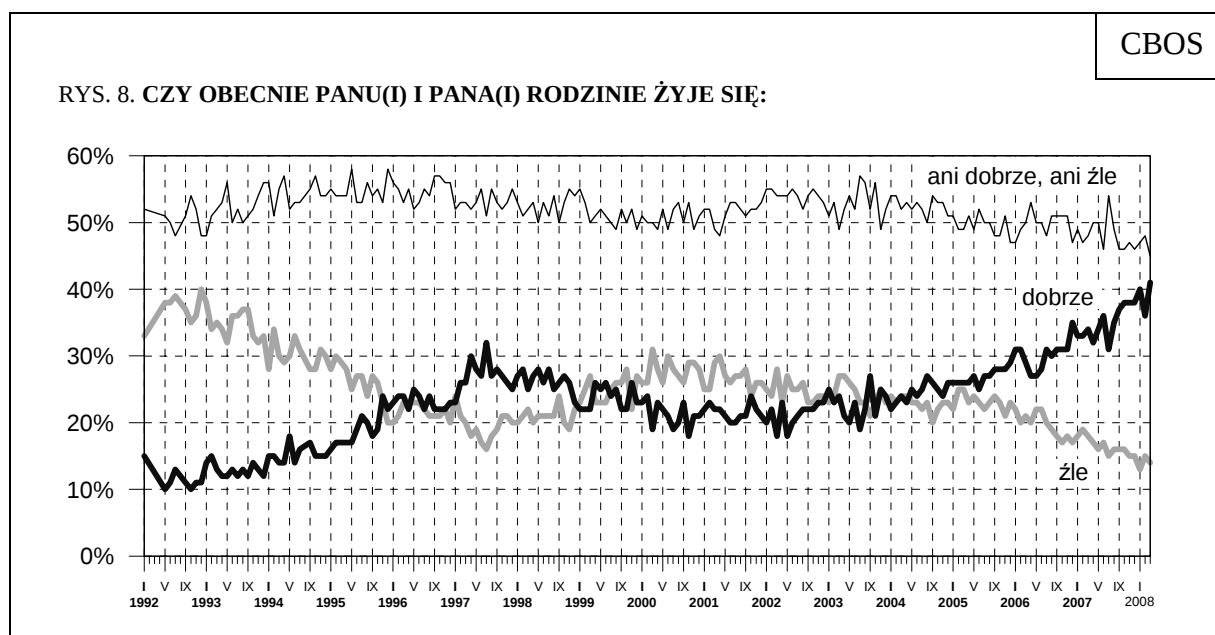

Do marca 1992 roku pytanie brzmiało: „Jak ocenia Pan(i) swoje (rodziny) obecne warunki materialne?”, a środkowa kategoria skali było „średnie, przeciętne”

Nieco lepsze niż przed miesiącem są opinie o tym, **jak się żyje badanym i ich rodzinom**. Od lutego przybyło osób, które pozytywnie oceniają poziom swego życia (o 5 punktów, do 41%). Prawie połowa ankietowanych (45%, spadek o 3 punkty) uważa, że żyje im się przeciętnie. Niezadowolenie wyraża co siódmy badany (14%).

Tabela 9

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	2007										2008		
	w procentach												
- dobrze	34	32	34	36	31	35	37	38	38	38	40	36	41
- ani dobrze, ani źle	48	50	50	46	54	49	46	46	47	46	47	48	45
- źle	18	17	16	17	15	16	16	16	15	15	13	15	14
Trudno powiedzieć	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0

Pominięto „trudno powiedzieć”

Oceny warunków materialnych gospodarstwa domowego oraz poziomu życia rodziny zależą od pozycji społeczno-ekonomicznej i wieku respondentów. Im wyższy poziom dochodów przypadających na osobę w rodzinie, wykształcenie i pozycja zawodowa oraz młodszy wiek badanych, tym na ogół lepsze oceny. Do najbardziej zadowolonych należą przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, pracujący na własny rachunek poza rolnictwem, pracownicy umysłowi niższego szczebla, osoby z wyższym wykształceniem, najlepiej sytuowane, uczniowie i studenci, a także najmłodsi badani (w wieku od 18 do

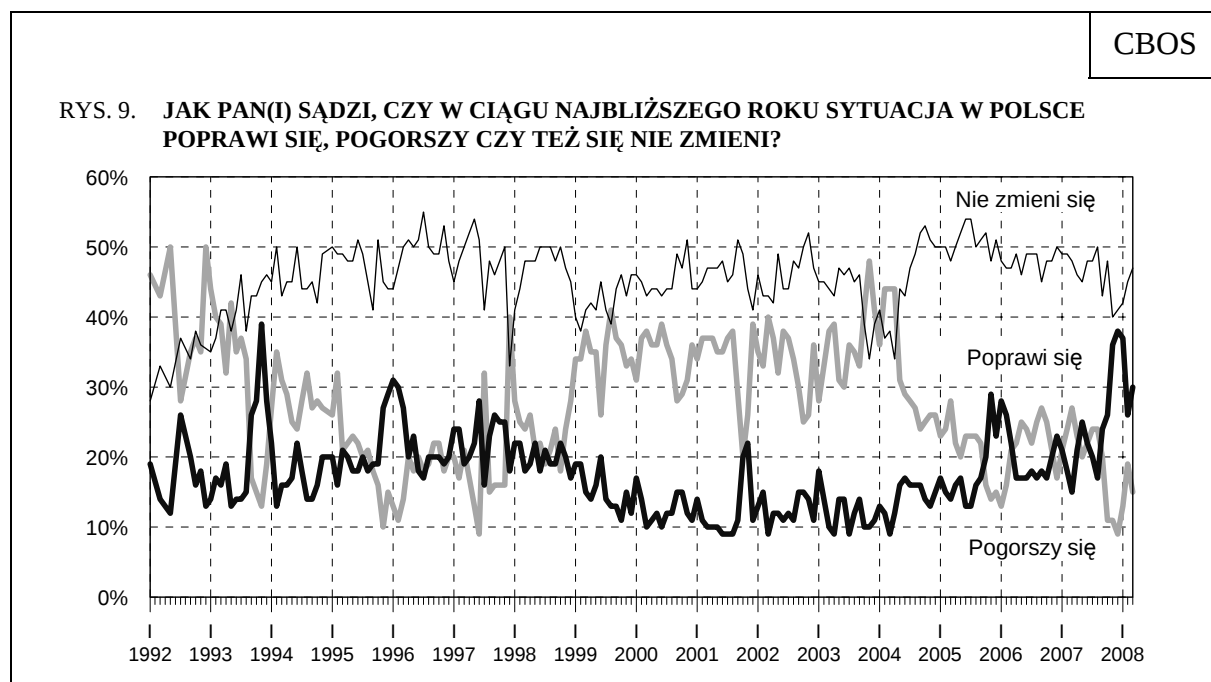
24 lat). Natomiast najgorzej swoje warunki materialne i poziom życia oceniają ludzie o dochodach nieprzekraczających 300 zł *per capita*, renciści, bezrobotni, a spośród pracujących – robotnicy niewykwalifikowani, także badani najgorzej wykształceni, w wieku powyżej 54 lat.

PRZEWIDYWANIA

W marcu lepsze niż przed miesiącem okazały się przewidywania dotyczące rozwoju **ogólnej sytuacji w kraju w najbliższym roku**. Przybyło osób, które uważają, że sytuacja się poprawi, a ubyło spodziewających się pogorszenia (po 4 punkty). Optymistów (30%) jest obecnie dwukrotnie więcej niż pesymistów (15%), jednak najliczniejszą grupę (47%) stanowią ci, którzy sądzą, że w ciągu najbliższego roku sytuacja się nie zmieni.

Tabela 10

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	2007										2008		
	w procentach												
Poprawi się	15	21	25	22	20	17	24	26	36	38	37	26	30
Nie zmieni się	48	46	45	48	48	50	43	48	40	41	42	45	47
Pogorszy się	27	23	20	22	24	24	20	11	11	9	13	19	15
Trudno powiedzieć	11	10	10	8	8	9	13	15	13	12	7	10	8

Pominięto „trudno powiedzieć”

Prawie we wszystkich grupach społeczno-demograficznych najczęstsze jest przekonanie, że w najbliższym roku sytuacja w kraju nie ulegnie zmianie. Jedynie wśród pracujących na własny rachunek poza rolnictwem największą grupę stanowią osoby spodziewające się poprawy. Do najbardziej optymistycznie nastawionych należą także uczniowie i studenci, ludzie młodzi, żyjący w dobrych warunkach materialnych, z wyższym wykształceniem i wysoką pozycją zawodową. Najmniej optymizmu wykazują rolnicy, ludzie najgorzej sytuowani, żyjący w złych warunkach materialnych. Dwie ostatnie grupy, czyli ludzie niemający poczucia bezpieczeństwa bytowego, oraz renciści i badani w wieku powyżej 64 lat częściej od innych przewidują też pogorszenie sytuacji w kraju.

Zdecydowanie najwięcej optymistów odnotowujemy wśród wyborców PO – ponad połowa z nich spodziewa się w najbliższym roku zmian na lepsze. W elektoratach pozostałych partii najliczniejsi są ankietowani nieprzewidujący zmian, jednak wśród wyborców PSL i LiD optymiści przeważają nad pesymistami, natomiast wśród zwolenników PiS częstsze są przewidywania pogorszenia niż poprawy.

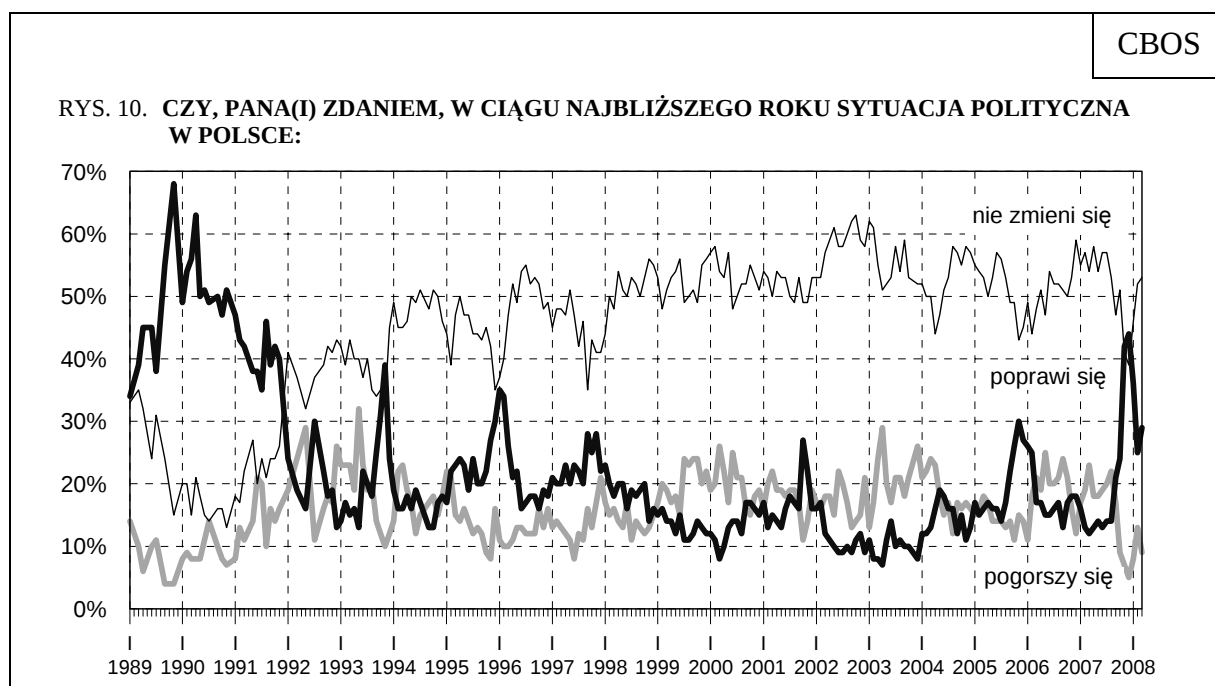
Tabela 11

Potencjalne elektoraty*	Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?			
	Poprawi się	Nie zmieni się	Pogorszy się	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PO	53	37	5	5
PSL**	37	41	18	4
Lewica i Demokraci**	30	46	18	5
PiS	15	57	21	7
Niezdecydowani, na kogo głosować	19	54	16	11
Niezdecydowani, czy głosować	26	49	17	8
Niezamierzający głosować	15	53	20	12
* Wyodrębnione na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych. Pominęto elektoraty nielicznie reprezentowane w badanej próbie. ** Nieliczne są także elektoraty PSL (N=26) i LiD (N=39)				

Poprawiły się przewidywania dotyczące **sytuacji politycznej**. Wzrósł odsetek oczekujących zmian na lepsze, a zmalał – spodziewających się pogorszenia (po 4 punkty). Optymiści (29%) wyraźnie przeważają więc nad pesymistami (9%). Ponad połowa badanych (53%) nie przewiduje zmian na scenie politycznej.

Tabela 12

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	2007										2008		
	w procentach												
- poprawi się	12	13	14	13	14	14	21	24	42	44	36	25	29
- nie zmieni się	54	58	54	57	57	53	47	51	41	39	46	52	53
- pogorszy się	23	18	18	19	20	22	17	9	7	5	8	13	9
Trudno powiedzieć	11	11	14	11	9	11	14	16	10	12	10	10	9

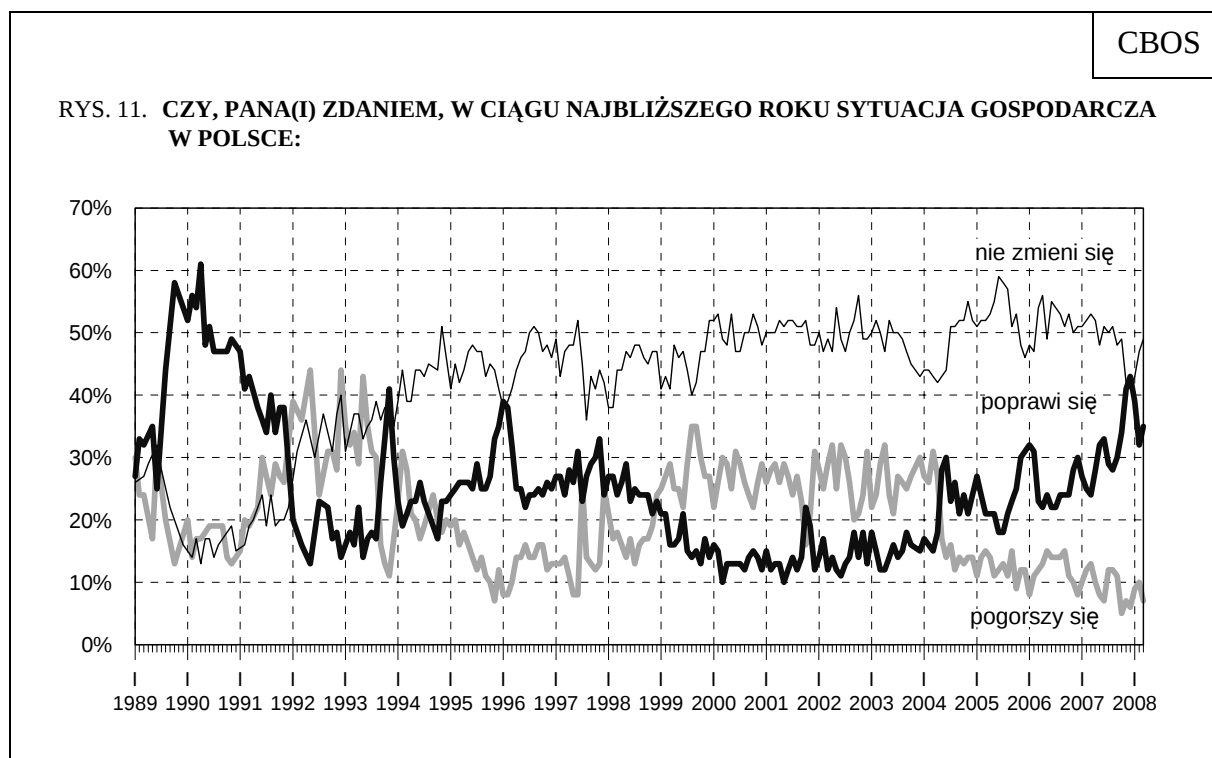
Pominięto „trudno powiedzieć”

Niemal we wszystkich grupach społeczno-demograficznych najczęściej wyrażane jest przekonanie, że sytuacja polityczna się nie zmieni. Poprawę przewidują przede wszystkim uczniowie i studenci, najmłodszy badani, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, respondenci z wyższym wykształceniem, żyjący w dobrych warunkach materialnych. Najmniej optymizmu wykazują rolnicy, a najwięcej pesymistów odnotowujemy zarówno wśród pracujących na własny rachunek poza rolnictwem, jak i wśród bezrobotnych (zob. tabele aneksowe).

Nieznacznie poprawiły się przewidywania co do **sytuacji gospodarczej**. Oczekujący poprawy (35%, wzrost o 3 punkty) wyraźnie przeważają nad obawiającymi się pogorszenia (7%, spadek o 3 punkty). Co drugi badany (49%) nie przewiduje zmian w tej dziedzinie.

Tabela 13

Tabela 15														
Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	
	2007										2008			
	w procentach													
- poprawi się	24	28	32	33	29	28	30	34	41	43	39	32	35	
- nie zmieni się	53	52	48	51	50	51	48	49	42	41	43	47	49	
- pogorszy się	13	10	8	7	12	12	11	5	7	6	9	10	7	
Trudno powiedzieć	10	10	12	9	9	9	11	12	10	10	9	11	9	

Pominięto „trudno powiedzieć”

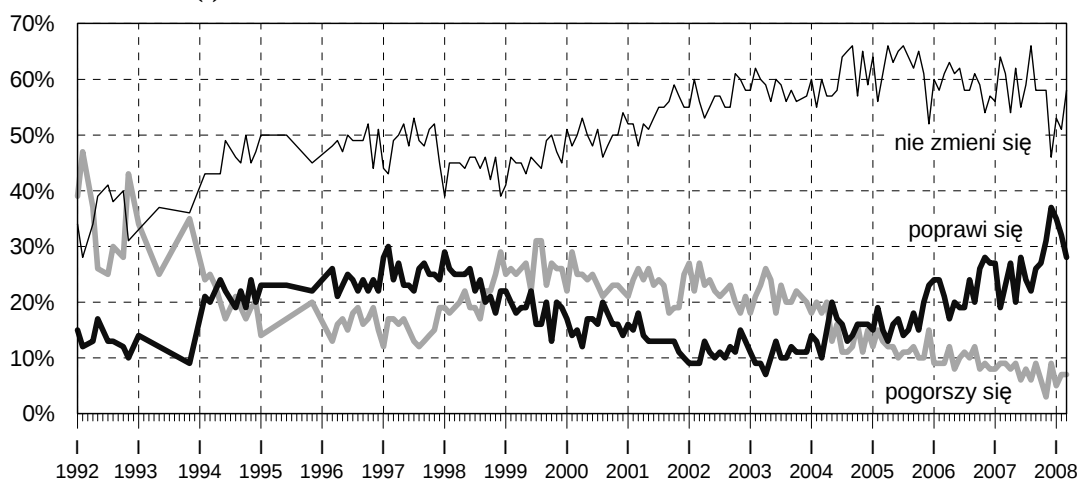
Poprawy sytuacji gospodarczej badani spodziewają się tym częściej, im wyższe mają dochody na osobę w rodzinie i lepsze warunki materialne. Optymizmowi sprzyja też wykształcenie i młodszy wiek badanych. Do najbardziej optymistycznie nastawionych należą uczniowie i studenci, respondenci najmłodsi, mający wyższe lub średnie wykształcenie, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, ale także robotnicy wykwalifikowani i bezrobotni. Pesymistów jest niewielu; stosunkowo często można ich spotkać wśród ludzi żyjących w złych warunkach materialnych, wśród rencistów, ale także w gronie pracujących na własny rachunek poza rolnictwem (zob. tabele aneksowe).

Od ubiegłego miesiąca nieco zmalał optymizm w przewidywaniach dotyczących kondycji **zakładów pracy respondentów**. Nadal jednak optymiści (28%, spadek o 4 punkty) zdecydowanie przeważają nad pesymistami (7%). Większość pracowników (58%, wzrost o 7 punktów) uważa, że w najbliższym roku kondycja ich zakładów pracy nie ulegnie zmianie.

Tabela 14

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	2007										2008		
	w procentach												
Respondenci aktywni zawodowo (ogółem)													
N=	431	415	435	413	478	421	400	719	437	412	430	539	571
- poprawi się	23	27	20	28	24	22	26	27	31	37	35	32	28
- pozostanie bez zmian	61	54	62	55	59	66	58	58	58	46	53	51	58
- pogorszy się	9	8	9	6	8	6	9	6	3	9	5	7	7
Trudno powiedzieć	7	11	9	10	9	6	7	9	8	9	7	10	7
Pracownicy instytucji państwowych i publicznych													
- poprawi się	20	22	36	18	23	23	25	27	29	28	30	29	27
- pozostanie bez zmian	62	58	52	64	62	67	55	61	62	60	56	55	61
- pogorszy się	11	9	6	10	8	4	11	5	4	6	8	10	7
Trudno powiedzieć	7	11	5	8	7	5	8	7	4	7	6	6	4
Pracujący w spółkach o własności prywatnej i państwowej													
- poprawi się	20	28	40	43	26	32	29	27	33	46	37	38	23
- pozostanie bez zmian	58	59	51	44	54	56	55	57	51	37	46	49	59
- pogorszy się	9	3	8	2	10	8	9	7	0	10	3	4	9
Trudno powiedzieć	12	11	1	11	10	4	7	8	15	8	13	8	10
Pracujący w sektorze prywatnym poza rolnictwem													
- poprawi się	30	29	34	31	26	20	28	29	33	38	38	38	33
- pozostanie bez zmian	59	51	50	53	60	69	62	56	59	43	54	48	54
- pogorszy się	7	8	8	4	5	4	6	6	3	11	2	4	5
Trudno powiedzieć	5	12	8	12	9	6	4	9	6	9	6	9	8
Pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych													
- poprawi się	6	27	21	23	22	12	12	16	25	30	23	14	16
- pozostanie bez zmian	78	54	52	59	57	73	62	57	56	44	59	57	72
- pogorszy się	14	11	3	13	13	15	9	11	7	13	11	12	11
Trudno powiedzieć	2	8	23	4	7	0	18	16	12	13	8	17	0

RYS. 12. CZY, PANA(I) ZDANIEM, W CIĄGU NAJBLIŻSZEGO ROKU SYTUACJA W PANA(I) ZAKŁADZIE PRACY:

Pominięto „trudno powiedzieć”

We wszystkich grupach społeczno-demograficznych osób zatrudnionych najczęstsze jest przekonanie, że sytuacja w ich miejscu pracy nie ulegnie zmianie. Poprawy kondycji swoich firm badani spodziewają się tym częściej, im lepsze mają warunki materialne swoich gospodarstw domowych, im są młodszy (nie dotyczy to tylko najmłodszych) oraz im większa miejscowość, w której mieszkają. Do największych optymistów należą zarówno przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, jak i robotnicy niewykwalifikowani. Natomiast najmniej optymizmu wykazują rolnicy, oni też częściej niż inni spodziewają się pogorszenia sytuacji swoich gospodarstw (zob. tabele aneksowe).

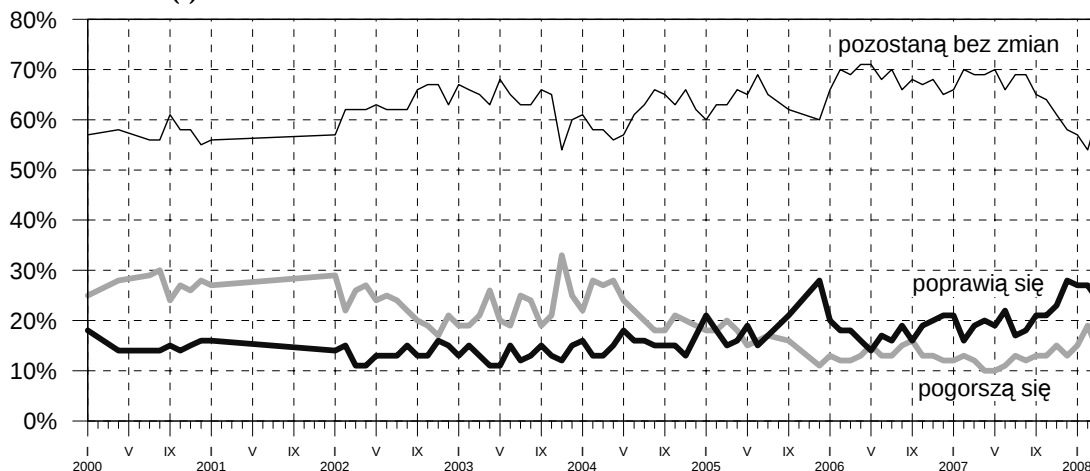
W niewielkim stopniu zmieniły się przewidywania dotyczące **warunków materialnych gospodarstw domowych respondentów**. Ubyło zarówno badanych, którzy liczą na poprawę (spadek o 3 punkty, do 24%), jak i spodziewających się pogorszenia (spadek o 5 punktów, do 14%). Przybyło natomiast osób, które przewidują, że warunki materialne ich gospodarstw domowych nie ulegną zmianie (61%, wzrost o 7 punktów).

Tabela 15

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	2007										2008		
	w procentach												
- poprawią się	19	20	19	22	17	18	21	21	23	28	27	27	24
- pozostaną bez zmian	69	69	70	66	69	69	65	64	61	58	57	54	61
- pogorszą się	12	10	10	11	13	12	13	13	15	13	15	19	14
Trudno powiedzieć	0	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	0	1

CBOS

RYŚ. 13. JAK PAN(I) SĄDZI, CZY W CIĄGU NAJBLIŻSZEGO ROKU WARUNKI MATERIALNE PANA(I) GOSPODARSTWA DOMOWEGO:

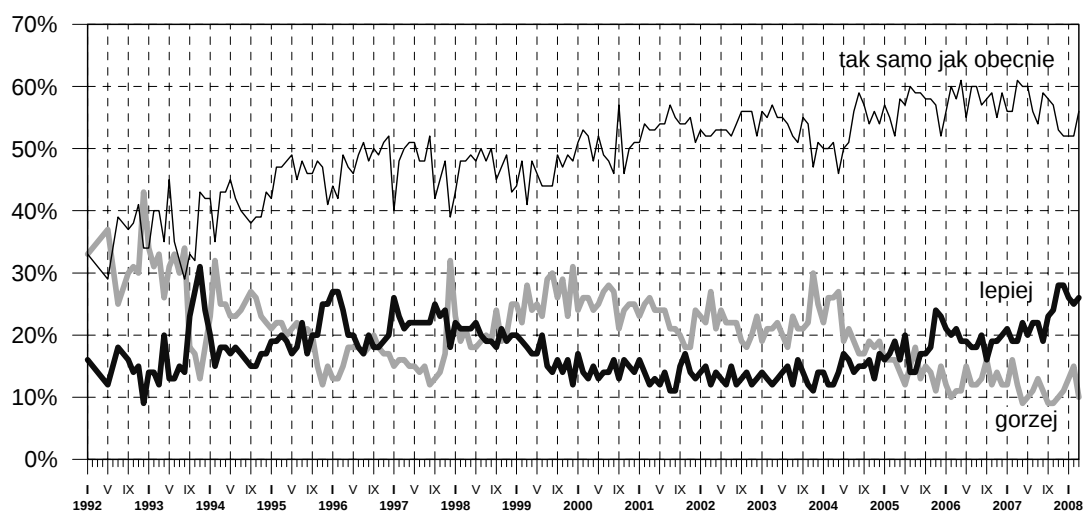

Pominięto „trudno powiedzieć”

Mniej pesymistyczne niż w lutym są przewidywania dotyczące **poziomu życia** badanych i ich rodzin. Zmalała liczba osób przewidujących pogorszenie (o 5 punktów, do 10%) – jest ich obecnie znacznie mniej niż optymistów (26%). Ponad połowa ankietowanych (56%, wzrost o 4 punkty) sądzi, że za rok będzie im się żyło tak samo jak teraz.

CBOS

RYŚ. 14. JAK PAN(I) SĄDZI, CZY ZA ROK PANU(I) I PANA(I) RODZINIE BĘDZIE SIĘ ŻYŁO:

Pominięto „trudno powiedzieć”

Tabela 16

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	2007										2008		
	w procentach												
- lepiej	19	22	20	22	22	19	23	24	28	28	26	25	26
- tak samo	61	60	60	56	54	59	58	57	53	52	52	52	56
- gorzej	12	9	10	11	13	11	9	9	10	11	13	15	10
Trudno powiedzieć	8	9	10	11	11	11	10	10	9	10	9	8	8

We wszystkich grupach społeczno-demograficznych najczęstszy jest pogląd, że warunki materialne i poziom życia w ciągu najbliższego roku nie ulegną zmianie. Optymizm lub pesymizm w tym względzie zależy przede wszystkim od oceny aktualnych warunków i poziomu życia. Im są one lepsze, tym częściej ankietowani spodziewają się poprawy i tym rzadziej obawiają się pogorszenia, natomiast im gorsze obecne warunki i niższa jakość życia, tym bardziej pesymistyczne przewidywania, tym mniej w nich optymizmu. Na poprawę liczą przede wszystkim ludzie młodzi, a im starszy wiek, tym na ogół więcej osób spodziewających się pogorszenia. Ponadto zwraca uwagę fakt, że gdy chodzi o warunki materialne, do największych optymistów zaliczają się też bezrobotni, którzy częściej niż inni przewidują ich poprawę. Natomiast w przewidywaniach jakości życia więcej optymizmu niż inni wykazują – poza młodzieżą, uczniami i studentami – także ludzie z wyższym wykształceniem, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji.

Po odnotowanym w lutym pogorszeniu nastrojów społecznych, marzec przyniósł poprawę ocen i przewidywań dotyczących ogólnej sytuacji w kraju, sytuacji politycznej, a także poziomu życia rodzin oraz wzrost poczucia bezpieczeństwa zatrudnienia. Mimo tej poprawy, nastroje nie wróciły do poziomu notowanego w ciągu trzech miesięcy po wyborach parlamentarnych (od listopada ubiegłego roku do stycznia roku bieżącego). Nadal jednak są lepsze niż przed jesiennymi wyborami.

Opracowała

Bogna WCIÓRKA

A N E K S

Tabela 1. Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza
w dobrym czy też w złym kierunku?

	(%)			
	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	45	39	16	1204
Płeć				
Mężczyźni	52	35	13	568
Kobiety	40	43	18	636
Wiek				
18-24 lata	50	42	8	181
25-34	57	31	11	222
35-44	47	35	18	195
45-54	45	41	14	213
55-64	42	43	15	183
65 lat i więcej	29	44	27	210
Miejsce zamieszkania				
Wies	40	43	16	457
Miasto do 20 tys.	44	39	16	166
20-100 tys.	45	40	15	229
101-500 tys.	48	32	20	187
501 tys.i więcej mieszk.	57	33	10	164
Wykształcenie				
Podstawowe	34	46	21	330
Zasadnicze zawodowe	41	45	14	312
Średnie	51	35	15	401
Wyższe	63	25	13	161
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	63	25	12	86
Prac.umysł.niż.szczebla	54	31	15	115
Pracownicy fiz.- umysł.	48	39	13	97
Robotnicy wykwalifikowani	50	38	12	112
Robotnicy niewykwalifik.	52	39	9	55
Rolnicy	36	43	21	63
Pracujący na własny rach.	53	34	14	52
Bierni zawodowo				
Renciści	33	51	16	85
Emeryci	35	39	25	264
Uczniowie i studenci	55	35	10	112
Bezrobotni	38	49	12	105
Gospodynie domowe i inni	40	48	11	59
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	52	32	16	154
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	57	35	8	98
sekt. pryw. poza rolnict.	53	36	11	258
prywatnym gosp. rolnym	33	45	22	59
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	27	62	11	71
301-500	42	44	14	145
501-900	41	39	20	237
901-1200	51	35	15	145
Powyżej 1200 zł	53	36	11	154
Ocena własnych war. mater.				
Złe	29	56	16	260
Średnie	40	40	20	485
Dobre	60	29	11	458
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	41	43	15	88
Raz w tygodniu	44	39	17	615
1-2 razy w miesiącu	48	38	14	168
Kilka razy w roku	46	38	16	226
W ogóle nie uczestniczy	51	37	12	106
Poglądy polityczne				
Lewica	55	31	14	133
Centrum	49	39	12	391
Prawica	49	36	15	382
Trudno powiedzieć	32	47	22	297

Tabela 2. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną **sytuację polityczną** w Polsce?
Czy jest ona:

	(%)				
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	23	38	33	6	1205
Płeć					
Mężczyźni	24	37	33	5	569
Kobiety	21	39	33	7	636
Wiek					
18-24 lata	23	45	28	4	181
25-34	24	36	35	4	222
35-44	24	40	31	5	195
45-54	27	32	35	6	214
55-64	22	44	30	4	183
65 lat i więcej	15	33	38	14	210
Miejsce zamieszkania					
Wieś	17	39	38	6	458
Miasto do 20 tys.	24	41	26	9	166
20-100 tys.	21	44	27	8	229
101-500 tys.	23	34	36	7	187
501 tys.i więcej mieszk.	36	30	31	2	164
Wykształcenie					
Podstawowe	16	37	36	11	330
Zasadnicze zawodowe	17	40	37	5	313
Średnie	28	39	29	4	401
Wyższe	33	35	28	5	161
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	31	38	29	2	86
Prac.umysł.niż.szczebla	35	34	26	5	115
Pracownicy fiz.- umysł.	20	40	35	5	97
Robotnicy wykwalifikowani	24	37	34	5	112
Robotnicy niewykwalifik.	15	39	43	3	55
Rolnicy	21	39	34	6	64
Pracujący na własny rach.	30	34	32	4	52
Bierni zawodowo					
Renciści	12	39	36	12	85
Emeryci	17	37	34	12	264
Uczniowie i studenci	25	48	24	3	112
Bezrobotni	26	32	39	4	105
Gospodynie domowe i inni	17	47	34	1	59
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	27	41	28	4	154
spółce właścicieli	28	32	37	3	98
prywatnych i państwa	26	37	32	4	258
sekt. pryw. poza rolnict.	20	38	35	6	61
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	14	39	41	5	71
301-500	18	41	36	6	145
501-900	19	41	34	6	237
901-1200	28	36	32	5	145
Powyżej 1200 zł	31	37	30	2	154
Ocena własnych war. mater.					
Złe	14	33	44	8	260
Średnie	20	39	33	8	487
Dobre	29	40	27	4	458
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	16	40	38	6	88
Raz w tygodniu	21	39	32	8	616
1-2 razy w miesiącu	31	35	28	7	168
Kilka razy w roku	20	38	39	2	226
W ogóle nie uczestniczy	29	35	31	5	106
Poglądy polityczne					
Lewica	28	42	26	4	133
Centrum	20	42	33	5	391
Prawica	29	36	32	3	383
Trudno powiedzieć	15	35	38	12	297

Tabela 3. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną **sytuację gospodarczą** w Polsce?
Czy jest ona:

	(%)				
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	32	40	23	5	1205
Płeć					
Mężczyźni	36	39	22	2	569
Kobiety	29	41	24	7	636
Wiek					
18-24 lata	35	38	22	4	181
25-34	36	46	16	2	222
35-44	38	39	20	3	195
45-54	34	36	29	2	214
55-64	27	44	25	4	183
65 lat i więcej	24	38	26	12	210
Miejsce zamieszkania					
Wieś	28	37	29	6	458
Miasto do 20 tys.	34	43	20	4	166
20-100 tys.	30	46	18	6	229
101-500 tys.	30	44	24	3	187
501 tys. i więcej mieszk.	49	35	15	1	164
Wykształcenie					
Podstawowe	24	38	29	9	330
Zasadnicze zawodowe	26	39	31	4	313
Średnie	37	44	16	3	401
Wyższe	48	39	12	1	161
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	47	40	12	0	86
Prac. umysł. niż. szczebla	41	45	14	1	115
Pracownicy fiz.- umysł.	28	46	25	1	97
Robotnicy wykwalifikowani	34	44	21	1	112
Robotnicy niewykwalifik.	30	36	31	3	55
Rolnicy	21	34	42	4	64
Pracujący na własny rach.	36	37	24	4	52
Bierni zawodowo					
Renciści	24	38	28	11	85
Emeryci	26	41	24	9	264
Uczniowie i studenci	40	41	15	4	112
Bezrobotni	35	33	27	5	105
Gospodynie domowe i inni	27	40	28	5	59
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	36	46	18	1	154
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	39	36	25	1	98
sekt. pryw. poza rolnict.	36	43	19	2	258
prywatnym gosp. rolnym	19	38	39	4	61
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	26	34	35	5	71
301-500	27	38	31	4	145
501-900	28	43	25	4	237
901-1200	37	45	15	3	145
Powyżej 1200 zł	47	37	14	3	154
Ocena własnych war. mater.					
Złe	24	32	37	7	260
Średnie	29	44	23	5	487
Dobre	40	41	15	3	458
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	28	37	29	7	88
Raz w tygodniu	31	40	24	5	616
1-2 razy w miesiącu	34	43	20	3	168
Kilka razy w roku	33	41	24	3	226
W ogóle nie uczestniczy	40	39	16	5	106
Poglądy polityczne					
Lewica	38	34	24	4	133
Centrum	31	42	25	2	391
Prawica	37	41	19	2	383
Trudno powiedzieć	25	39	25	11	297

Tabela 4. Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub w okolicy?
Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie: 1 - bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę; 2 - można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią; 3 - trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę; 4 - nie można znaleźć żadnej pracy

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	8	53	24	9	6	1204
Płeć						
Mężczyźni	10	56	22	7	5	568
Kobiety	5	52	26	10	6	636
Wiek						
18-24 lata	9	62	16	8	5	181
25-34	11	62	22	3	1	222
35-44	12	59	24	4	1	195
45-54	5	56	19	17	3	214
55-64	6	49	30	8	7	183
65 lat i więcej	3	36	33	10	17	210
Miejsce zamieszkania						
Wieś	5	46	32	13	4	457
Miasto do 20 tys.	6	43	32	15	3	166
20-100 tys.	6	63	21	5	5	229
101-500 tys.	9	61	17	3	10	187
501 tys.i więcej mieszk.	15	67	6	3	9	164
Wykształcenie						
Podstawowe	5	43	29	12	11	330
Zasadnicze zawodowe	5	55	24	10	5	313
Średnie	9	58	23	7	3	400
Wyższe	14	64	14	4	4	161
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier.,inteligencja	16	64	11	7	2	86
Prac.umysł.niż.szczebła	12	63	16	6	2	115
Pracownicy fiz.- umysł.	7	69	19	4	1	97
Robotnicy wykwalifikowani	9	65	16	9	1	112
Robotnicy niewykwalifik.	3	63	28	6	0	55
Rolnicy	3	40	46	8	2	64
Pracujący na własny rach.	25	69	3	0	3	52
Bierni zawodowo						
Renciści	3	40	33	9	15	84
Emeryci	4	40	32	10	14	264
Uczniowie i studenci	11	62	13	7	7	112
Bezrobotni	1	43	31	23	1	105
Gospodynie domowe i inni	7	56	29	6	3	59
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	10	64	16	8	1	154
spółce właścicieli	8	68	14	8	2	98
prywatnych i państwa	14	65	16	3	2	258
sekt. pryw. poza rolnict.	3	45	41	9	2	61
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	0	37	36	26	1	71
301-500	3	57	21	13	5	145
501-900	7	57	21	7	9	236
901-1200	10	51	28	5	6	145
Powyżej 1200 zł	16	56	19	5	4	154
Ocena własnych war. mater.						
Złe	2	41	33	15	9	259
Średnie	4	55	27	9	5	487
Dobre	15	60	16	4	5	458
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	5	39	34	13	9	88
Raz w tygodniu	7	51	28	9	6	616
1-2 razy w miesiącu	7	64	18	8	4	168
Kilka razy w roku	10	60	17	7	6	225
W ogóle nie uczestniczy	14	55	17	7	6	106
Poglądy polityczne						
Lewica	11	64	12	8	6	133
Centrum	8	55	24	9	4	391
Prawica	8	56	26	5	5	382
Trudno powiedzieć	6	45	27	13	9	297

Tabela 5. Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:

	(%)				
	dobrze	ani dobrze, ani źle	źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	41	45	14	0	1204
Płeć					
Mężczyźni	43	45	12	0	568
Kobiety	40	44	15	1	636
Wiek					
18-24 lata	65	31	4	1	181
25-34	56	39	5	0	222
35-44	46	44	11	0	195
45-54	36	47	16	0	214
55-64	23	54	23	0	183
65 lat i więcej	21	54	25	1	210
Miejsce zamieszkania					
Wieś	37	47	16	1	458
Miasto do 20 tys.	37	49	14	0	166
20-100 tys.	43	45	12	0	229
101-500 tys.	40	46	13	1	187
501 tys. i więcej mieszk.	56	34	11	0	164
Wykształcenie					
Podstawowe	28	46	25	1	330
Zasadnicze zawodowe	34	49	17	0	313
Średnie	47	47	6	0	401
Wyższe	67	29	4	0	161
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	71	26	2	0	86
Prac. umysł. niż. szczebla	60	36	3	1	115
Pracownicy fiz. - umysł.	53	42	5	0	97
Robotnicy wykwalifikowani	36	56	7	0	112
Robotnicy niewykwalifik.	41	35	24	0	55
Rolnicy	36	56	8	0	64
Pracujący na własny rach.	64	34	1	0	52
Bierni zawodowo					
Renciści	19	42	37	2	85
Emeryci	19	60	20	0	264
Uczniowie i studenci	62	35	2	1	111
Bezrobotni	32	39	29	0	105
Gospodynie domowe i inni	40	40	19	2	59
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	53	40	6	0	154
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	48	47	4	0	98
sekt. pryw. poza rolnict.	57	37	5	0	258
prywatnym gosp. rolnym	34	54	12	0	61
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	16	46	39	0	71
301-500	37	46	16	1	145
501-900	28	51	21	0	237
901-1200	38	51	11	0	145
Powyżej 1200 zł	59	35	6	0	154
Ocena własnych war. mater.					
Złe	9	41	49	1	260
Średnie	21	72	7	0	487
Dobre	80	18	1	0	458
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	32	49	18	1	88
Raz w tygodniu	41	45	14	0	616
1-2 razy w miesiącu	44	48	9	0	168
Kilka razy w roku	42	40	17	1	226
W ogóle nie uczestniczy	45	42	12	1	106
Poglądy polityczne					
Lewica	47	43	10	0	133
Centrum	44	41	15	0	391
Prawica	41	47	11	0	382
Trudno powiedzieć	34	48	17	1	297

Tabela 6. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?

	(%)				
	Poprawi się	Nie zmieni się	Pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	30	47	15	8	1205
Płeć					
Mężczyźni	33	45	16	6	569
Kobiety	28	50	14	9	636
Wiek					
18-24 lata	37	42	14	7	181
25-34	31	53	8	9	222
35-44	32	51	13	4	195
45-54	28	49	17	6	214
55-64	28	47	16	9	183
65 lat i więcej	25	43	20	12	210
Miejsce zamieszkania					
Wieś	24	53	13	9	458
Miasto do 20 tys.	30	47	14	9	166
20-100 tys.	35	43	15	7	229
101-500 tys.	36	40	15	8	187
501 tys. i więcej mieszk.	32	47	19	2	164
Wykształcenie					
Podstawowe	27	42	16	15	330
Zasadnicze zawodowe	24	54	16	7	313
Średnie	34	47	14	5	401
Wyższe	39	47	11	3	161
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	37	45	15	3	86
Prac. umysł. niż. szczebla	41	46	10	3	115
Pracownicy fiz.- umysł.	22	58	14	6	97
Robotnicy wykwalifikowani	30	45	18	7	112
Robotnicy niewykwalifik.	31	48	16	4	55
Rolnicy	19	52	12	16	64
Pracujący na własny rach.	45	37	14	4	52
Bierni zawodowo					
Rencisci	22	49	20	9	85
Emeryci	27	44	16	12	264
Uczniowie i studenci	43	40	11	5	112
Bezrobotni	22	52	16	9	105
Gospodynie domowe i inni	19	65	14	2	59
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	34	49	12	5	154
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	30	52	13	4	98
sekt. pryw. poza rolnict.	35	45	15	5	258
prywatnym gosp. rolnym	19	55	13	13	61
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	15	52	29	5	71
301-500	21	62	13	4	145
501-900	31	44	15	9	237
901-1200	34	51	12	3	145
Powyżej 1200 zł	35	43	18	4	154
Ocena własnych war. mater.					
Złe	18	52	23	8	260
Średnie	26	48	15	10	487
Dobre	41	45	10	4	458
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	28	43	20	9	88
Raz w tygodniu	28	50	14	8	616
1-2 razy w miesiącu	34	48	13	5	168
Kilka razy w roku	31	47	14	8	226
W ogóle nie uczestniczy	38	37	18	7	106
Poglądy polityczne					
Lewica	34	49	14	3	133
Centrum	28	54	14	3	391
Prawica	34	44	16	6	383
Trudno powiedzieć	25	43	15	17	297

Tabela 7. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:

	(%)				
	poprawi się	nie zmieni się	pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	29	53	9	9	1205
Płeć					
Mężczyźni	31	51	10	8	569
Kobiety	26	55	9	11	636
Wiek					
18-24 lata	38	46	8	9	181
25-34	28	56	10	6	222
35-44	30	50	12	9	195
45-54	26	58	9	6	214
55-64	28	58	6	8	183
65 lat i więcej	22	48	11	18	210
Miejsce zamieszkania					
Wieś	25	53	10	12	458
Miasto do 20 tys.	31	52	6	11	166
20-100 tys.	29	55	9	8	229
101-500 tys.	33	46	13	8	187
501 tys.i więcej mieszk.	29	58	9	4	164
Wykształcenie					
Podstawowe	23	51	9	18	330
Zasadnicze zawodowe	24	58	9	9	313
Średnie	33	52	10	5	401
Wyższe	39	49	9	4	161
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	40	47	13	0	86
Prac.umysł.niż.szczebła	31	59	5	5	115
Pracownicy fiz.- umysł.	21	66	7	6	97
Robotnicy wykwalifikowani	34	47	10	9	112
Robotnicy niewykwalifik.	23	55	14	9	55
Rolnicy	16	64	12	8	64
Pracujący na własny rach.	27	41	18	14	52
Bierni zawodowo					
Renciści	19	57	7	17	85
Emeryci	25	51	9	15	264
Uczniowie i studenci	44	43	4	8	112
Bezrobotni	32	43	16	9	105
Gospodynie domowe i inni	23	70	6	1	59
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	34	52	9	5	154
spółce właścicieli	27	57	12	4	98
prywatnych i państwa	30	52	10	9	258
sekt. pryw. poza rolnict.	11	69	13	7	61
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	21	63	12	3	71
301-500	25	53	12	9	145
501-900	34	50	8	9	237
901-1200	24	58	9	8	145
Powyżej 1200 zł	35	50	11	4	154
Ocena własnych war. mater.					
Złe	18	59	13	10	260
Średnie	26	53	9	12	487
Dobre	37	49	8	6	458
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	23	51	13	12	88
Raz w tygodniu	27	54	8	10	616
1-2 razy w miesiącu	31	55	6	7	168
Kilka razy w roku	28	51	12	9	226
W ogóle nie uczestniczy	35	47	11	7	106
Poglądy polityczne					
Lewica	32	54	10	4	133
Centrum	27	56	10	7	391
Prawica	35	50	10	6	383
Trudno powiedzieć	21	52	8	20	297

Tabela 8. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:

	(%)				
	poprawi się	nie zmieni się	pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	35	49	7	9	1205
Płeć					
Mężczyźni	37	50	7	7	569
Kobiety	33	49	7	11	636
Wiek					
18-24 lata	43	42	7	7	181
25-34	37	53	5	6	222
35-44	38	47	6	9	195
45-54	32	54	7	7	214
55-64	31	56	6	8	183
65 lat i więcej	27	44	10	18	210
Miejsce zamieszkania					
Wieś	31	52	6	12	458
Miasto do 20 tys.	37	49	5	9	166
20-100 tys.	35	51	6	7	229
101-500 tys.	38	43	9	10	187
501 tys. i więcej mieszk.	39	48	9	4	164
Wykształcenie					
Podstawowe	29	49	7	16	330
Zasadnicze zawodowe	27	58	7	8	313
Średnie	41	46	9	5	401
Wyższe	46	45	4	6	161
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	46	46	5	4	86
Prac. umysł. niż. szczebla	39	48	6	6	115
Pracownicy fiz.- umysł.	28	61	5	6	97
Robotnicy wykwalifikowani	41	48	6	6	112
Robotnicy niewykwalifik.	33	56	6	5	55
Rolnicy	18	68	5	8	64
Pracujący na własny rach.	37	39	12	12	52
Bierni zawodowo					
Renciści	25	47	11	17	85
Emeryci	29	49	7	16	264
Uczniowie i studenci	48	42	5	5	112
Bezrobotni	42	41	9	8	105
Gospodynie domowe i inni	27	61	8	4	59
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	39	52	4	5	154
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	38	48	9	6	98
sekt. pryw. poza rolnict.	38	49	6	7	258
prywatnym gosp. rolnym	12	76	5	7	61
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	29	57	5	8	71
301-500	32	49	10	9	145
501-900	37	48	7	7	237
901-1200	39	49	4	9	145
Powyżej 1200 zł	45	44	9	3	154
Ocena własnych war. mater.					
Złe	21	56	12	11	260
Średnie	31	51	8	11	487
Dobre	46	44	3	6	458
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	29	49	9	13	88
Raz w tygodniu	33	52	7	9	616
1-2 razy w miesiącu	37	53	2	8	168
Kilka razy w roku	35	47	10	9	226
W ogóle nie uczestniczy	45	38	8	9	106
Poglądy polityczne					
Lewica	33	51	10	6	133
Centrum	35	52	6	7	391
Prawica	42	45	8	5	383
Trudno powiedzieć	25	51	5	18	297

Tabela 9. Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:

	(%)				
	lepiej	tak samo jak obecnie	gorzej	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	26	56	10	8	1205
Płeć					
Mężczyźni	27	55	9	8	569
Kobiety	25	56	12	7	636
Wiek					
18-24 lata	41	50	5	4	181
25-34	38	52	3	7	222
35-44	30	53	6	11	195
45-54	20	63	12	5	214
55-64	20	57	16	8	183
65 lat i więcej	9	59	21	10	210
Miejsce zamieszkania					
Wieś	24	59	8	8	458
Miasto do 20 tys.	22	59	12	7	166
20-100 tys.	24	58	11	7	229
101-500 tys.	31	47	15	8	187
501 tys. i więcej mieszk.	34	51	9	7	164
Wykształcenie					
Podstawowe	20	56	14	11	330
Zasadnicze zawodowe	23	59	10	8	313
Średnie	28	56	10	6	401
Wyższe	39	51	6	5	161
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	37	49	8	5	86
Prac. umysł. niż. szczebla	33	56	4	7	115
Pracownicy fiz.- umysł.	26	57	12	6	97
Robotnicy wykwalifikowani	34	55	6	6	112
Robotnicy niewykwalifik.	34	51	7	8	55
Rolnicy	25	68	5	3	64
Pracujący na własny rach.	32	47	5	16	52
Bierni zawodowo					
Renciści	11	57	23	9	85
Emeryci	12	62	17	10	264
Uczniowie i studenci	39	52	4	6	112
Bezrobotni	23	56	10	11	105
Gospodynie domowe i inni	34	48	14	4	59
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	34	51	6	9	154
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	32	49	15	4	98
sekt. pryw. poza rolnict.	32	57	4	7	258
prywatnym gosp. rolnym	21	69	5	5	61
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	23	55	16	6	71
301-500	29	54	11	5	145
501-900	21	58	15	6	237
901-1200	28	55	12	6	145
Powżej 1200 zł	35	51	8	7	154
Ocena własnych war. mater.					
Złe	17	49	25	9	260
Średnie	20	62	10	8	487
Dobre	38	53	3	6	458
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	20	56	15	9	88
Raz w tygodniu	23	59	9	9	616
1-2 razy w miesiącu	33	53	10	4	168
Kilka razy w roku	27	53	13	7	226
W ogóle nie uczestniczy	35	49	8	9	106
Poglądy polityczne					
Lewica	30	49	16	4	133
Centrum	30	56	8	6	391
Prawica	29	54	11	7	383
Trudno powiedzieć	16	61	10	13	297